

slechts geringe beteekenis wordt toegekend en dat de gansche rest bijna geheel voor stumperds worden uitgekreten die niet in behoorlijke collecties ver- tegenwoordigd behooren te zijn.

Hoewel er door de massaproductie van talrijke Utagawameesters zonder twijfel genoeg minderwaardigs is geleverd om bij oppervlakkige kennis van hun werk aan dit vernietigende oordeel groote waarde toe te kennen, blijkt toch bij onbevooroordeelde beschouwing en intensievere bestudeering hunner prenten dat hun waarde als kunstenaars over het algemeen veel te laag is aangeslagen en dat eene correctie van de bestaande meening waarlijk niet overbodig is.

Voor het juiste begrip dezer prenten moet men leeren zien en begrijpen om te kunnen waardeeren en moet men de moeite doen door te dringen in een dieper verleden om de lijn te vinden die deze latere kunst met de oudere houtsneden logisch verbindt. Men zal dan zeker tot het inzicht komen dat de onloochenbare verandering die omstreeks 1800 bezig was zich te voltrekken niet op de door de litteratuur aangegeven gronden berust en ook dat de afsluiting der bloeiperiode onder de gegeven omstandigheden niet het noodgedwongen ontstaan eener van den aanvang af tot decadentie en roemloozen ondergang gedoemde kunst beteekende.

Om dit duidelijk te maken is het noodig tot den aanvang der houtsnedekunst terug te grijpen en de lijnen van ontwikkeling vast te leggen.

Reeds spoedig nadat Hishikawa Moronobu omstreeks 1700 de houtsnede als boekillustratie had geïnaugureerd, begonnen andere kunstenaars, die, evenals hij, tot de Ukiyoye behoorden, losse prenten in het licht te geven. Twee hunner, Torii Kiyonobu en Kwaigetsudō¹⁾ wier werk in het eerste deel der 18de eeuw valt, treden daarbij in het bijzonder op den voorgrond, en scheppen reeds dadelijk de opmerkelijke tegenstelling die tot op het zelfstandig optreden van Toyokuni de Ukiyoyo in twee groepen zou verdeelen.

Torii Kiyonobu (c. 1664—1755) was een kunstenaar die groote voorliefde gevoelde voor het tooneel en de acteurs en in het algemeen voor scènes waarin hij kracht en beweging tot uitdrukking kon brengen. Het is dus niet te verwonderen dat hij ook naar de historiescènes greep waarin hij gelegenheid vond dezelfde kwaliteiten te brengen als in zijn tooneelafbeeldingen. Zijn stijl is, in verband met deze onderwerpen vol vurige ongebondenheid en fantastische kracht met eene lijnvoering die telkens weer herinnert aan de vroege Ōtsu-ye met haar plomp-archaische primitief rigoureuze vormen. Hier verbindt zich de tooneelstijl van den grooten acteur Ichikawa Danjūrō, die met een ontoombare bravour zijner door hem zelf gevonden aragotollen het publiek in voortdurende spanning wist te houden, met het karakter der prenten die, om zijn spel goed te karakterizeeren niet zoet of zacht mochten zijn, maar die in overdreven uitbeelding der beschilderde hartstochts-

¹⁾ De z.g. Kwaigetsudōgroep wordt hier, in overeenstemming met de meening van Binyon & Sexton, als één kunstenaar opgevat.